Balogh István

Vergiliusszal a bálban

Soós József emlékének

Hozzad a fáklyád, Mester, szálljunk kátrányos mélybe!

Szemünk előtt a csoda: nő a fű, az erdő.
Csak fejünk fölött mindez. Csak fönt, emberek között.
Jaj, az emberek, errefelé, kígyónyelvű parányok! Egyede
Farsangi világban szól csak igazat, ha rejtezni tud. Mimikri hasítja
Hátán a pikkelyes bőrt, dala elrepedt tülök, ökörszarvon tódul mindenfelé,
Ahol példánya él. Ó, Mester, fáklyád fénye zokog, aranykor
Hőseit idézi társad, Dante kezének ideges reszketése, szemének tükre,
Három másvilág, túlontúl koponyákból húr-remegések.
Platón, a legkülönb idézett, meztelen, szegény, úgy tápászkodik sárból,
Dögletes világok tagadásaiból, sánta követőjét elkergeti,
Átkot szór az eljövendő szelek profán megtermékenyüléseire,
Kurva ágrecsegésekre, ganajtúró világmegváltásra. Számadó szól,
Messzire hajts, mint a zivatarok, égzengések, szökőár-tarajok!
Kifordult női princípium szoprán szólama veri sötét csápjával e tájat, a
miénket,
Mint hordódongát csalódott vincellér, poklok kénköves
Csábításait öleli magára egy homályos alak, ki éppen általevez
Azon a bizonyos folyón, Kháron iszamós ladikján.

Soós Jóskának hívták akkor (és most is) az én alvilági vezetőmet, aki nem is
vezetett,
Hanem én fogtam a kezét, Tiszának forrásait keressük, mondtuk egymásnak,
A mi Tiszánkét, mert a Tisza csak a miénk, állítottuk naivan,
Magunknak, s ezt akartuk tudatosítani másokban is mikörülöttünk, mert,
Dalolgattuk, ős hangszerünk zengett, ez a színtiszta igazság,
S ültünk csöndben a Tisza-partján, áldott rétünkön, mocsári tölgy alatt,
Éjjel és nappal, nappal és éjjel, ki tudja, mióta és meddig,
Néztük az elfolyó vizet, az apró hullámokat, a mi csobogó életünket,
Szürkén, sárgán, feketén, kéken, zölden, jáspisan, szegényen
Megvillant, jaj, a mi ibolyántúli életünk, Jóskám, a mi életünk víztükrön
Ringó kecskebogyó, ki kíváncsi erre, semmi-nép déli forgácsára,
Amelyet hatalmas bárdok röpítettek a végtelennek? A végtelen a mi erőnk,

A mi szerencsénk, ó, a mi szerencsétlenségünk is, amely a Tyúkpiacnál sarjadt
Tavaszi fű képében, meg eltüntetett ortodox márványkőkereszt tövében,
Amelyet körültáncoltak a legártatlanabbak, mákszemnyi túlélők, átváltozók, újjáéledők,
Mindhárom vallásból, egyet már el is felejtettünk, mert elégették valahol messze,
Legapróbb szentek emelték lábukat, legszerényebbek, vékony hangúk, elesettek,
A legsenkibbek, legsiketebbek zenekara, a leggyengébb, legkisebb gyerekek kórusa,
Akiket mutálásra tán nem is engedett az ég, mert valami csoda folytán
Nemzőképesek lettek volna, és sokasodnának, míg világ a világ,
S akiket elcipeltek innen, hogy írmagjuk se maradjon, mint Nikola-keresztjének,
Meg miminden másnak még ezen a tájon, hajh, ezen az átkozott-szép tájon,
Ahol belebömböltünk esténként egymás nyakába, betiltott patkányok,
Elíziumi mezőkről elűzöttek riadt leszármazottai, akiket drill-zsákba dugtak
Mindenféle béklyókkal, törvényekkel, karóba húzás fenyegetésével; gajdolhattuk égre,
Az árva hegedős, sánta igric legyalult, lebárdolt, reinkarnálódó lelke errefelé dögöljön,
Hajh, kegyetlenül gátolt legyen; éneke ne szóljon, hangszere repedjen, tudata zápuljon,
Szemvillanása vízen ne tükröződjék! Hajh, Jóskám, hová tűntek azok a létező, de rejtőző
Tisza-források, ős-mindenségünk ragyogó vázlatai, ketten is vannak, egypetéjű ikrek,
Fehér és fekete, tisztán tiszta, pontos génjeink, kromoszómáink buggyanásai, és könnyű
Lenne rájuk bízni magunkat e színtelen, kifordult, meghasonlott világban, de
Nem engednek minket arrafelé, mint Cívist sem engedték annakidején, amikor
Azt hittük, itt a szabadság, s ő megindult NSU-motorjával Hungárián keresztül,
El az egyetlen tiszai átjáróig, Ungvárra mennék, a nagynénémhez, mondta az átkelőn,
Amely nem volt liberális, csak táncolt éppen, rojtjai ünnepeltek,
Milyen jó volt akkor a rojtos cafrangoknak, de nem engedték CCCP-be Cívist,
Mert Horti is volt, meg Levente is volt, ilyen agresszív neveket örökölt,

Jaj, mi mások túlhangsúlyozott nemzeti büszkeségét sértő neveket
örökölhetünk!
Szép Pisti meg, szívbéli barátom, állandóan azt kérdezte tőlem, csak
Nem kerül börtönbe Cívis? De ezt kérdezte Monyák Péter is, a fapofa, meg
Jatyi, aki mindig csavart egyet a fején, úgy 180 fokot, köpött, az egész világra
köpött,
Mit is tehetett mást; ám ő tudatában sem volt e páratlan képességének, pedig
de merész dolog,
Gondoltam én, dehát ő ezt megszokásból csinálta! Vergiliusom, világra
köpni,
Megszokásból, ezt az ókorban nem is találták fel, tulajdonképpen még
Ma sem, én meg most csakazértis feltalálom, szabadalmaztatom, s olyat
köpök a nagy
Fétisekre, vezérekre, mindenre, ami az emberi fajra emlékeztet, kielégüléssel
Ebben találom meg egyetlen gyönyörűségem! Vergilius lobogó
Fáklyája pedig éppen azt szolmizálja, nincs tündöklő gyönyörűség,
halandóm,
Ússzál csak az alvilág szarában, amelyben ma élünk, nyeljél és örvendezzél,
Hogy kegyet kaptál, mert ez főnyeremény egy olyan származéknak,
Aki azt sem tudja, kinyílt-e szeme, vagy csak ujjait próbálgatja?
Jóskám, te sós, mint a könny, tudd, a forrásokat most sem
Engedik látnom! Te sárgaföldben érzékeled némán és csontjaidban a
rezdüléseket.
Négy szál deszka között a világ behatárolt, de talán mégis tág.
Tágabb, mint négy szál deszka nélkül. Szemfedő nélkül.
Jóska! Nem tudom kezelni a kamerát! Ha oda is juthatnék,
Semmi. Érted? Semmi! Az éledő csobogást hallanám, ám hogyan rögzíteném?
Elillanna tőlem örökkévalóságunk egyetlen kollektív bizonyítéka.
Mivégre térhetnék meg vándorlásaimból dolgomvégezetlen,
Elveszne tarisznyámból jussunk, a darabka madárlátta kenyér,
Mely táplál bennenünket nyolc sanyarú évtizede, morzsája éltető kovász,
Reménység tésztánkat megkeleszti, reménység cipónkat megáldja.

Induljunk újra, Jóskám, a Tyúkpiactól, Zentáról, mert itt a világ közepe,
Itt él anyánk, az apánk, a nevelőnk, a társunk, a barátunk,
S itt élt Tőke Pista, az üldözött elől, akivel kegyet gyakoroltak!
A megcsömörlött és örökké újra kész magyartanítás, kitől csak
Igazat kaphattunk, pedig mentorunk sem volt, de mesterünk ő nékünk
És vezérlő csillagunk, Göncöl rúdjának hegye! Az első táltos! De nem
Fordult szegény követelt irányba, s mi véle tartottunk, mert ösvényén
jártunk,

Csatabárd nélkül prédikáltuk anyanyelvünk szabadságát,
Kiröhögött bennünket minden lódarázs, naívak vagytok, súgta a szél,
Zsoldosok csörgették orrunk előtt néphatalom romboló jelszavait,
Oldalunkat rúgták szörnyű sarkantyúkkal, csontunkat törték,
Bordánk organasíp, csak siratót jajgatott, azt nem lehet másképp, csak
üvölteni
Lehet, de hangtalanok voltunk, kitépett nyelvvel, foggal fogatlanul!
S odalent bodrozott a víz, Tisza megszentelt habja, áldott magzatvizünk,
Anyánk véráramlata, szíve dobbanása, első gügyögő szava,
Partot lágyan mosdató simogatása, gesztenyék cirógatása, ágaik
Gubancos szövevényének hajfonatba csalogatása, ó, az anyai kéz
Biztos melegsége, a szeretők nyílt szíve, csillagszeme, ősök harangos
Szólítása, ünnepi bim-bam egyetlen lobogása, ó, az csúszik gyerekként,
Virgonc vizipókként azon a víztükrön, mögötte számadó juhászok egész
légiója,
Mindenféle forgószél-népek satu-uralgása, mely emberöltőkön által
Testünkből-lelkünkből sarcot szakasztott, véradót fakasztott,
Borzalmakat, nagy szaladásokat átélt szótalan angyalai az Úrnak,
Szárnycsapkodásuk egyenletes, senki nem siet, nem tekinget, nem fülel hátra,
Mezők virágai csöndesen ideköszönnek, gerlicék ideturbékolnak,
Pitypalattyok nekünk csattognak tavaszt, nekünk dalolják
Pacsirták a kivilágos reggelt, mert minden sötétek után áldott világ jön el,
A legsötétebb sötétek után is, a legsötétebb sötétek után is.
Jaj, azután is, kivilágos reggel utazik tiszavirág szárnyon karmánk tüskés
tuskójáig!

Álmodtunk mi, Jóskám, a mi folyónk jobb partján, mert ez maradt nékünk.
Tiszta napsugárként fölöttünk gyönge gesztenyelevelek, azok is vadak, mert
Minden megvadult errefelé, ültünk egy padon, a parton, szavunk a fáké,
Vergiliust hívtuk, új világot teremtő sorait hangosan szavaltuk
A parti gesztenyéknek, tiszai halacskáknak, vidor búbosvöcsköknek;
Lelkét megidéztük Aeneis költőjének, szellemét könyörögtük, kalauzunk
legyen,
Alig ismertük őt, de hittük, a mi szavunkra is lép, fáklyát hoz, alvilág-
valóságot járni,
Bugyrokat megélni, minden rosszat, átkost, kegyetlent magunkra venni,
Elkúszni vezekelve két éltető forrásunkig, életünk árán is, mert ott a mi
kezdetünk,
Ott a végünk, az életünk, az üdvösségünk, szívünk dobbanása, örökös
örökségünk,

Ó, mindenünk ott fakad, bércek ágyékából, két forrásunk, egyik fekete, a
másik fehér,
Egyesülésük meg a mi létünk. A mi létünk, örökkévalóságunk az ő
egyesülésük,
Amikor egymásba szeretnek vijjogón, egymásba harapnak véresen,
Rúgkapálnak, rontva rontják és szeretve szeretik egymást,
Egymásnak feszülnek áradattal, vad hegyek alján, romos kápolnák áldozati
oltárain,
Virágos mezőknek elején, szelíd méhecskék kezes országában,
A mi szemünk kék tengerében, egyszerű fényében, paraszt gyémántjában.

Ó, azok a bukolikus mezők! Nem látszanak innen, Vergilius mester!
Bárányai embermód zokognak, pásztorai sípjukat orvul kettétörték.
Emeld a fáklyád, nap sugára növelje éltét, érthető énekét!
Vezess e részeg bálban, erős karod törje szét hullámot, vesse le rengést!

Mélyben járunk, Mester, poklok meredélyén, utunkat semmi se ártsa!

2005. január 21 – március 8. – 2025. szeptember 12 – október 1.

(Soós József, gyerekkori barátom, az Újvidéki Televízió riportere volt, míg élt, s egyszer azt terveztük, mi ketten, hogy dokumentumfilmet készítünk a Tisza-forrásoktól a torkolatig. Tervünket elutasították azzal, hogy szándékunk nacionalista, valaha a Tiszát mondták a magyarok leghosszabb folyójuknak.

Hát az volt valaha, tényleg, a leghosszabb folyónk.)